

RDA, Resource Description and Access – 21. vuosisadan luettelointistandardi

RDA on uusi luettelointistandardi, joka ilmestyessään vuoden 2009 marraskuussa korvaa AACR2 (Anglo-American Cataloguing) -säännöstön. Sääntöuudistus oli tarpeen uusien aineistotyyppien ja käyttäjien sekä uudistuneen käyttöympäristön ja teknologian johdosta.

Digitaalisessa verkkoympäristössä kirjastot ovat yhteydessä ulkopuolisiin metadatan tuottajiin ja käyttäjiin. Siksi on tarkoituksenmukaista tukea kirjastojen luettelointitietueiden integrointia muiden metadattaa tuottavien yhteisöjen tietueiden kanssa ja samalla luoda kirjastojen luettelointitietueille uusia käyttötapoja.

Perinteisten aineistojen lisäksi RDA antaa joustavan raamin digitaalisten aineistojen sisältöjen kuvaamiseksi. Digitaalisia aineistoja varten on sääntöihin lisätty uusia elementtejä. RDA:han on sisällytetty mm. arkistoaineistojen kuvailu sekä auktoriteettitietueiden ylläpito.

RDA rakentuu nykyisten kuvailusääntöjen vahvuuksille, jonka vuoksi suurin osa nykyisistä luettelointitietueista ei vaadi uudelleenluettelointia RDA:han siirryttäessä.

Hakutietojen osalta voi olla vähäisiä muutostarpeita. RDA keskittyy resurssien kuvailuun, ei niinkään siihen, miten tieto esitetään näytössä. RDA edustaa ”ota mitä näet filosofiaa”. Tarkoituksena on edistää metadatan koneellista keräämistä ilman laajaa editointia ja edistää siten luetteloinnin tehokkuutta.

RDA perustuu kahdelle käsitelmällille, jotka on kehitetty International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA) toimesta – *Functional Requirements for Bibliographic Data* (FRBR) ja *Functional Requirements for Authority Data* (FRAD).

Tavoitteena on luoda rakenne, joka auttaa käyttäjiä löytämään, identifioimaan, valitsemaan ja saamaan itselleen haluamansa aineistot. RDA tukee mallia, jossa yhteenkuuluvat bibliografiset tietueet kootaan yhteen. Samalla teosten ja niiden tekijöiden väliset suhteet osoitetaan. Suhteiden avulla bibliografisessa universumissa navigoiva käyttäjä voi saada tiedon esim. teosten eri laitoksista, käännöksistä tai fyysisistä olomuodoista.

RDA sääntöjä voidaan soveltaa erilaisiin käyttötarkoituksiin ja sovelluksiin. RDA ilmestyy ainoastaan online-versiona. Sen yhteyteen voidaan integroida eri yhteisöjen tai verkko-yhteisöjen luettelointikäytännöt tai haluttaessa myös luetteloinnin työkulkua edistäviä kaupallisia tuotteita. Myös käyttäjien laatimat huomautukset sallitaan.

The Committee of Principals ja JSC (Joint Steering Committee) vastaavat RDA:n sisällön kehittämisestä, testauksesta ja käyttöönotosta. Keskeisiä organisaatioita ovat British Library, Library and Archives Canada, Library of Congress ja National Library of Australia. Sisällön kehittämisessä ovat lisäksi olleet mukana mm. American Library

Association, Canadian Library Association, Chartered Institute of Library and Information Professionals (CILIP).

JSC on tehnyt kirjastojen lisäksi yhteistyötä kustantajien, arkistojen ja museoiden standardeja laativien yhteisöjen kanssa tietueiden yhteiskäyttöisyyden aikaansaamiseksi.

Tätä varten eri käsitelmalleja ja metadatastandardeja on tehty yhteensopiviksi keskenään (esim. RDA/ONIX, MARC21, DublinCore, CIDOC CRM, FRBR jne.). Parhaillaan RDAa testataan eri formaattien, järjestelmien, erityyppisten kirjastojen, sekä eritasoisten luetteloiden ja käyttäjien näkökulmasta. Käyttöönotto on suunniteltu niin, että kirjastoilla on riittävästi aikaa tehdä suunnitelmansa RDA:n toteuttamiseksi.

RDA on tarkoitettu kansainväliseksi säännöstöksi. Parhaillaan kartoitetaan Euroopan kansalliskirjastojen suunnitelmia RDAhan siirtymisestä ja muodostetaan eurooppalaista ”European RDA Interest Group” – ryhmää <http://www.slainte.org.uk/eurig/index.htm>

RDA esite usealla kielellä: <http://www.rda-jsc.org/rda.html>
Marjatta Autio-Tuulen artikkeli Tietolinjassa: <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe200905201529>